

Den ærøske sommerfugleeffekt

Mange mennesker kender til den såkaldte sommerfugleeffekt, som kort fortalt er teorien om, at et sommerfuglevingeslag på den ene side af kloden kan igangsætte en orkan eller storm på den anden side af jorden. Teorien opstod, da professor Edward Lorenz i 1961 opdagede, at ganske små ændringer i matematiske modeller kunne skabe kolossale forskelle i det lange løb.

Coronakrisen begyndte angiveligt på en markedsplads i Wuhan i det centrale Kina, da virus sprang fra levende dyr til mennesker. Vi er alle sammen blevet en del af den historie, for siden da har godt og vel 386 millioner mennesker haft sygdommen, og knapt 6 millioner er døde på verdensplan. Da smitten første gang viste sig i Wuhan i december 2019, ville ingen have troet, at det ville få så voldsomme konsekvenser; men nu er alle overbevist.

Pointen i den aktuelle sammenhæng er, at en lille og tilsyneladende ubetydelig begivenhed ændrede verdenshistorien. Og det nærliggende spørgsmål melder sig: Findes der mon tilsvarende verdensbegivenheder, som har deres udspring på Ærø? Har Ærø på lignende vis påvirket hele verden eller verdensdele, ja måske ligefrem ændret historiens gang?

Den første tanke, der dukkede op, handlede om søfarten. De ærøske skibe har sejlet over hele kloden, vist flaget i fjerne havne og præget dansk søfartskultur. Men det er trods alt ikke fuldstændig enestående. Skibene fra blandt andet Svendborg, Fanø, København og Aabenraa gjorde jo mere eller mindre det samme.

Men så dukkede en ny tanke op! Ærø har faktisk bidraget til noget, som har haft betydning for flere kontinenter. Noget som har præget ikke mindst Europa, og som har gjort sin indflydelse gældende i de højeste cirkler. Noget, som har været afgørende for hele folkeslag, samlet nationer, signaleret tryghed og lederskab. Eller mere præcist: Hvad kan England, Grækenland, Norge, Danmark, Rusland, Spanien, Rumænien, Jugoslavien, Luxembourg og Belgien takke Ærø for? Ikke en sommerfugls vingeslag. Ej heller en usynlig virus. Nej, det handler om en gammel ærøbo. En af hans ejendomme eksisterer stadig på Vestærø, og hans historie fortælles ofte, når Ærø har besøg af gæster.

Det drejer sig naturligvis om Ærø's hertug Hans den Yngre (1545-1622), som lod Søbygaard opføre omkring 1580. Den gamle hertug var gift to gange og fik 23 børn – 14 med den første kone og ni med den næste. Hele livet drømte han om at få mere magt og indflydelse, end hans rolle som såkaldt "afdelte herre" tillod. Men det hele var forgæves. Dog kun tilsyneladende, for i det lange perspektiv gik det ganske anderledes. Hertug Hans den Yngres fem gange tipoldebarn blev nemlig Danmarks konge under navnet Christian IX, da den oldenborgske kongeslægt uddøde ved Frederik VII's død i 1863. Christian IX blev ikke alene stamfar til det nuværende danske kongehus, men to døtre blev henholdsvis dronning af England og kejserinde af Rusland. To yngre sønner blev konger af Norge og Grækenland, og familien leverede efterkommere til troner i de tidligere nævnte lande. Hans den Yngre fik ikke sin egen drøm opfyldt, men det gjorde hans efterslægt til overflod. Ærøske Hans den Yngres efterkommere blev Europas konger og dronninger! Under den russiske revolution blev en anden efterkommer, zar Nikolaj II, sammen med sin familie brutalt henrettet i 1918.

Ærø har altså sat sit tydelige præg på den vestlige civilisations historie. Men var hertug Hans den Yngre nu også en rigtig ærøbo, vil nogen måske indvende? Hertil er kun at sige, at han var Ærø's hertug fra 1571 til sin død i 1622 og eneejer af alle Ærø's gårde fra mageskiftet af 6. marts 1584 – for præcis 438 år siden netop i dag. Det må da gøre ham til en rigtig ærøbo, skulle jeg mene...